

ROZWÓJ

GODZINA
6 rano.

ŁÓDZ.

Poniedziałek, dnia 16 listopada 1914 r.

Rok XVII.

Redakcja w Łodzi, ul. Spacerowa № 41. — Telefona № 593.

O komunikację.

Zwycięska armia rosyjska posuwa się coraz bardziej ku granicy pruskiej i można przewidywać, że niezadługo przejdzie granicę. Dziś już pisma donoszą, że z rejonu pogranicznego uciekają Niemcy, zabierając ze sobą wszystko co się da. Dziwić się temu nie można. Wiedzą oni dobrze, że wojska niemieckie ograbiły Polskę to też spodziewają się, że armia rosyjska potrafi odpłacić pięknem za nadobne. Usuwanie więc krescency i inwentarza z nad granicy sam rząd nakazuje. Tymczasem do Prus musi wkroczyć olbrzymia armia rosyjska, która na zaprowiantowanie tam na miejscu bardzo liczyć nie może. Wszystko trzeba będzie wieźć z Cesarstwa.

Nie możemy przewidzieć jaka będzie zima, ale napewno na wiosnę drogi staną się nie do przebycia, gdyż zawsze są takimi, a tembardziej wówczas, kiedy tysiące wozów prowiantowych i z amunicją, oraz ciężka artyleria przejdzie po nich. Trzeba więc zawczasu pomyśleć o poprawieniu komunikacji, zaprowadzając chociaż tymczasowe koleje, idące bodajby z szybkością 6 do 10 wiorst na godzinę.

Da się to uskutecznić zupełnie dobrze.

Są bowiem miejscowości, które jakby proszą się o przedłużenie dróg żelaznych, a mianowicie:

1) Od Ostrołki na Myszyniec do Szczytna (w Prusach). Kolej ma przebyć tu szerokie koryto Narwi. Można by zacząć kolej po prawej stronie Narwi. Przez most drewniany przepychać wagony lub przewozić towar. Kolej ta miałaby około 45 wiorst długości.

2) Od Augustynowa przez Raczki, gdzie dalej istnieje droga żelazna do Olecka. Długość linii miałaby około 25 wiorst. Kolej ta miałaby połączenie z Grodnem i ze stacją Orany drogi Petersburskiej.

3) Od Kutna lub Krośniewic drogi bydgoskiej powinna pójść odnoga w kierunku Słupcy lub Kleczowa około 120 wiorst.

4) Potrzebna też jest linia od Sieradza na Żłoczew do Wieruszowa i dalej do Bolesławic, długości około 70 wiorst.

Być może, że zarząd wojskowy wynalazłby inne jeszcze drogi, wiem tylko, że te, budując zaraz za pochodem armii, mogłyby jej oddać znakomite usługi. Budowa tych dróg nie trudna, gdyż teren jest równy i wszędzie możliwe objazdy, tak że przy półprocentowych spadkach (5:1000) dałoby się zbudować nowe linie bez nadzwyczajnych nasypów, opatrzone w mostki drewniane lub wprost z rurami betonowymi.

Roboty te wskutek przepracowania inżynierów kolejowej, można byłoby oddać prywatnym przedsiębiorcom.

Inżynier.

Wojna Rosji z Niemcami i Austrią.

W Prusach Wschodnich.

Piotrogród, 14 listopada. (P.). Sztab Zwierzchniego Wodza Naczelnego donosi:

„W Prusach Wschodnich w dalszym ciągu posuwamy się naprzód. Niedawno Działdowopodczas walki zdobyliśmy pięć haubic niemieckich”.

W Królestwie Polskiem.

Piotrogród, 14 listopada. (P.). Sztab Zwierzchniego Wodza Naczelnego donosi:

„Onia 13 listopada zmusiliśmy Niemców do cofnięcia się z pod Rygina.

Między Wisłą i Warą odbywały się starcia oddziałów czołowych.

W kierunku krakowskim wojsko nasze przeprowadza się przez Szreniawę”.

W Galicyi.

Piotrogród, 14 listopada. (P.). Sztab Zwierzchniego Wodza Naczelnego donosi:

„W Galicyi zajęliśmy Tarnów”.

Komunikaty austriacki i niemiecki.

Kopenhaga, 14 listopada. (P.). W Wiedniu ogłoszono urzędowo, że Rosjanie zajęli Tarnów, Jasło i Krosno.

Nie spieszą się.

Kopenhaga, 14 listopada. (P.). Dopiero onegdaj wieczorem główna kwatera niemiecka ogłosiła, że na granicy Prus Wschodnich pod Ejdkunami, jak również bardziej na południe i na wschód od obrębu jezior, znów rozwinęły się działania wojenne. Dopiero z tej wiadomości społeczeństwo może wnioskować, że Rosjanie odrzucili Niemców z guberni suwalskiej.

Wojna trójporozumienia z Turcją.

Walki w Azji Mniejszej.

Piotrogród (P.). Sztab armii kaukaskiej donosi:

W dniu 12 listopada trwały walki w obrębie pozycji Koprikei. W kraju za rzeką Czoroch, w dolinach Bajazetu i Alaszkietu starć nie było. To samo na pobrzeżu czarnomorskiem.

Kurdowie urmijscy.

Już od pewnego czasu przed wypowiedzeniem wojny Turcja rozpoczęła swoje intrygi w Persyi, podburzając, ma się rozumieć za wpływem Niemców, bandy rozbójnicze kurdów urmijskich, poskromionych przez wojska rosyjskie.

Bandy te przyjęły od pewnego czasu postawę zaczepną i groźną; przed wypowiedzeniem wojny pragnęły wywołać zemierzkę w Persyi. Wojska jednakże rosyjskie rozbiły ich i odparły. Obecnie widocznie bandy te, kierowane ręką obcą i zasilane wystąpiły na widowie znowu, ale i tym razem zostały odparte, o czym świadczą niżej przytoczone urzędowe depesze.

Porażka kurdów.

Piotrogród, 14 listopada. (P.). (Biuletyn wojenny). Komunikat urzędowy.

Ze sztabu armii kaukaskiej:

Dn. 13 b. m. nie zaszły znaczne zmiany.

Dn. 12 b. m. na południe od Kara Klissy i Alaszkietu ukazały się liczne oddziały jazdy kurdyjskiej. Spotkani przez kawalerię naszą Kurdowie nie wytrzymali naporu i byli pokonani.

Okrucieństwa kurdów.

Piotrogród, 14 listopada. (WAT.). Archimandryta ormiański w Elizawetpolu nadesłał tu powtórnie alarmujący telegram o niesłychanych wprost okrucieństwach, jakich się dopuszczają względem ludności ormiańskiej uzbrojeni Kurdowie.

Tyflis (P.). Wzięci do niewoli Turcy, ubrani w łachmany, budzą uczucie litości. Ranni wśród nich z głęboką wdzięcznością wyrażają się o dobrem ich traktowaniu przez Rosjan.

Walka o Ypres.

Mały kawałek Belgii, część zachodniej Flandyi stanowi dziś nie łatwy dla Niemców kasek do wydarcia.

Ztąd mają wyjść dalsze operacje wojenne w celu odzyskania zajętej przez najeźdźców Belgii.

Walki toczą się na przestrzeni Ypres—Nieuport, a linia ta bojowa biegnie od południa do północy na przestrzeni około 45 do 50 kilometrów. Szczególnie Niemcy dobijają się o Ypres, które dotychczas pozostaje w ręku wojsk angielskich jak świadeży poniżej przytoczona depesza:

Londyn, 14 listopada. (Wł.). Po długich usiłowaniach, Niemcy zdołali wtargnąć do Ypres znacznymi masami, poniosłszy straty ogromne.

Na ulicach jednak miasta doszło do krwawej walki na bagnety, przyczem wszystkich Niemców wybito.

Ypres pozostało i nadal w ręku Anglików.

TELEGRAMY.

Grecya mówi.

Piotrogród, 14 listopada. Przyłączenie się Grecji do trójporozumienia jest już tylko kwestją dni paru. Z powodu tego prowadzone są pospiesz-

na porządku między Rosją, Anglią, Francją i nawet Włochami, które prawdopodobnie wypowiedzą wojnę Turcji.

Rumunia ma się poruszyć.

Bukareszt (wł.). Na naradach w ministerium przyjęło udział wielu przedstawicieli wybitniejszych stronnictw.

Przyznano, że wojna Rosji z Turcją postawiła Rumunię w takich okolicznościach, że musi się rząd oświadczyć stanowczo za trójporozumieniem. Wystąpienie jednak, aby odniosło skutek, powinno nastąpić nie wcześniej niż 1-go lutego 1915 r.

Nieudane namowy.

Piotrogród (wł.). Na zabiegi niemieckie, aby pozyskać Szwecję dla sprawy Niemiec za koszty przyłączenia do Szwecji Finlandyi, gazeta „Danges Nyheter” odpowiada, że Szwecya nie jest Turcją, którą Niemcy wzięły na lep swemi obietnicami.

Handel chemikaliami.

Piotrogród (wł.). Ministerium handlu postanowiło poprzeć przemysł chemikalii, aby tym sposobem uwolnić Rosję od chemikalii niemieckich. Wybrano w tej kwestyi specjalną komisję, do której wejść mają i przedstawiciele większych firm w Królestwie Polskiem.

Straty austriackie.

Londyn, 14 listopada. W listach urzędowych strat armii austriackiej figuruje 18,000 zabitych, rannych i przypadkach bez wieści. W tej liczbie 600 oficerów.

Straty te w rzeczywistości są znacznie większe.

Czyżby to być mogło?

Kopenhaga, 14 listopada. Niemieckie gazety ogłaszają o najęciu wolontaryuszów do armii niemieckiej w celu wzmocnienia 1-go pruskiego korpusu gwardyjskiego w Królewcu.

Legiony polskie.

Piotrogród, 14 listopada. „Rusk. Słowo” donosi, że przedstawiciele polskich stronnictw zwrócili się do Naczelnego Wodza o pozwoleń organizacyi polskich legionów.

Albert I—Wilhelmowi.

Piotrogród, 14 listopada. „Nowoje Wremia” podało wiadomość, zawierającą odpowiedź króla belgijskiego do cesarza Wilhelma, odpowiedź ta brzmi:

„Zakuję—pisze król belgijski—że królowie nie mogą stanąć pod bronią, w przeciwnym bowiem razie pierwsza moja kula przeznaczona byłaby dla Ciebie”.

Obecnie ta gazeta wyjaśnia, że odpowiedź ta była jej udzielona przez posła belgijskiego w Piotrogradzie.

Chyba źródło dosyć pewne.

Uciekli „wspaniałomyślnie”.

Kopenhaga, 14 listopada. (P.). Przybywający tu podróżni opowiadają, iż w Niemczech rozpowszechniane są wiadomości, jakoby armia niemiecka dlatego cofnęła się z pod Warszawy, że nie chciała ostrzeliwać polskiej stolicy i krzywdzić Polaków.

Jeńcy.

Tambow, 14 listopada. (P.). W ciągu ostatnich dni 12-tu przejechało tędy na Syberyę 58,457 jeńców austriackich i niemieckich.

Manewry japońskie.

Tokio (P.). Cesarz i księżęta japońscy udali na manewry do Osaki.

Budowa kolei.

Chańkou, 13 list. (P.). Jutro rozpocznie się z obu końców budowa kolei Pukou-Sińjan. Kolej ta połączy Nankin z Tjeńcinem.

Bony indyjskie.

Londyn (P.) Powodzenie wypuszczonych w dniu 12 b. m. bonów rządu indyjskiego na sumę 5 milionów funtów jest nowym dowodem obfitości pieniędzy metalicznych w Anglii. Zapisy na bony dosięgły sumy 19,614,000 funtów.

Za redaktora: J. Janiszewski.

Deklaracye wierności.

Algier, 14 listopada. (P.). Wśród codziennie otrzymywanych od tubylców oświadczeń o ich wierności dla Francji zwraca szczególną uwagę oświadczenie głowy i starszyny marabu, zakonu religijnego „Tedżanja”, który to zakon liczy mnóstwo członków w Algierze, Tunisie i Maroku.

Pobór w 1915 r.

Piotrogród, 14 listopada. Pobór w roku przyszłym 1915 ma się rozpocząć 15 lutego.

Projekt medalu.

Piotrogród (wł.). I. I. Tołstoj projektuje, aby na wzór belgijskiego bratniego medalu wybity został mępał polski z ortami rosyjskim i polskim na jednej stronie, na drugiej zaś miał być wizerunek polaka i rosyjanina podających sobie dłoń—z napisem: „W braterskiej łączności—siła”.

Dobre wieści.

Warszawa (wł.). W sobotę rozeszła się tu wieść, że Niemcy opuścili Sosnowiec.

Wieczór literacko-naukowy.

Piotrogród, 14 listopada (wł.). Z inicjatywy znakomitego ekonomisty, prof. Tuhan Baranowskiego, w przyszłą niedzielę grupa profesorów uniwersytetu urządzi wieczór literacko-naukowy, poświęcony wojnie.

Wygłoszą zapowiedziane referaty profesor Petrażycki, Czubinskij, Speranskij i inni.

Dochód z wieczoru oddany będzie na rzecz komitetu polskiego pomocy dla ofiar wojny w Królestwie Polskiem.

Dochód z koncertu.

Warszawa, 14 listopada. Dochód z koncertu Szalapina wyniósł 6,400 rb. Szalapin podziękował gorącym listem warszawskiej publiczności, artystom teatrów warszawskich i stowarzyszeniom za owacyjne przyjęcie.

Wykluczenie poddanych państw wojujących.

Piotrogród, 14 listopada. (P.). Zgodnie z przedstawieniem ministra spraw wewnętrznych Rada ministrów postanowiła niezwłocznie przedsięwziąć środki, celem wykluczenia ze związków, towarzystw i t. p. organizacyi prywatnych i publicznych wszystkich poddanych austriacko-węgierskich, niemieckich i tureckich.

Z Lublina.

Lublin (P.). Lubelski oddział banku państwa wznowił wszystkie operacye, przerwane podczas ewakuacyi z powodu działań wojennych.

Związek rosyjski przemysłu i handlu.

Moskwa, 14 listopada (wł.). W Moskwie powstała nowa organizacya pod nazwą „Rosyjski Związek handlu i przemysłu”. Odbyło się zebranie organizacyjne. Prezes, ks. Szczerbatow, dowodził konieczności zrzucenia jarzma niemieckiego. W liczbie członków komitetu wybrano mecenasa Lednickiego. Ustawa nowego Związku wyłącza poddanych niemieckich i austriackich.

Wyjazd.

Warszawa (wł.). W sobotę wyjechali urzędnicy i oficyaliści drogi żelaznej Herby—Kielce wraz ze swoim naczelnikiem Lebiediewym na czele.

Zgon ginekologa.

Warszawa (wł.). Zmarł tu słynny ginekolog Neygebauer, przeżywszy lat 58.

Zezwolenie ministerium oświaty.

Petersburg (wł.). Ministerium oświaty zezwoliło w prywatnych zakładach naukowych męskich i żeńskich z prawami oraz w szkołach realnych właścicielom tych szkół wybierać inspektorów i dyrektorów i przedstawiać ich do zatwierdzenia.

Zawieszenie pisma niemieckiego.

Odessa (P.). Z rozporządzenia generał-gubernatora zawieszono na czas trwania stanu wojennego pismo „Odessaer Zeitung”.

Skazanie redaktorów.

Piotrogród (P.). Piotrogradzki sąd okręgowy skazał redaktorów pism „Riecz” Iwanowa i „Sowremiennoje słowo”—Proszlecowa, na trzy miesiące więzienia za notatki w dniu 17 lipca o wiecu w zakładach Putiłowskich.

Zakaz.

Piotrogród, 14 listopada. Ministerium spraw wewnętrznych zakazało w sborach ewangelickich zbierania jakichkolwiek składek na misye zagraniczne.

Kaukaskie wody mineralne.

Piotrogród (P.). Rada ministrów postanowiła wyznaczyć 120,000 rb. na zorganizowanie sezonu zimowego w zakładach wodolecznicznych w Piatigorsku i Kisłowodsku, w celu umożliwienia niektórym kategoriom rannych wojskowych korzystania z wód oraz kąpieli błotnych w tych zakładach.

KRONIKA.

(a) Z centralnego komitetu obywatelskiego. Wobec ciągłego zgłaszania się żon rezerwistów po zapomogi do lokalu centralnego komitetu Milicyi obywatelskiej, wydane zostało przez ogłoszenie, zawiadamiające, iż komitet nie zajmuje się wcale sprawą wydawania zapomóg i że należy zapisywać się w dzielnicach, a następnie udawać się do specjalnego kuratorium obywatelskiego.

(a) Z biura prasowego. Wobec osłabienia kontaktu władz Milicyi obywatelskiej z prasą miejscową, wydział prasowy przy centralnym Komitecie obywatelskim rozwiązał się.

(a) Zawieszenie pisma. Z rozporządzenia władz wydawnictwo „Łódzkiego Listka” zostało zawieszono.

(k) Samobójstwo generałów niemieckich w Częstochowie. Jak nam komunikują osoby przybyłe z Piotrkowa, w Częstochowie w ubiegłą środę w numerach hotelu Angielskiego popełnili samobójstwo dwaj wyżsi oficerowie sztabu generalnego niemieckiego, operującego na terenie Królestwa Polskiego, a mianowicie generałowie von Bredo i von Frommel, w których ręku spoczywało główne dowództwo nad armiami, pobitemi sromotnie przez armię rosyjską pod Warszawą.

Fakt ten władze wojskowe niemieckie daremnie usiłowały zataić przed armią oraz ludnością Częstochowy, jednakże wieść o tragicznym końcu obu generałów z błyskawiczną szybkością rozeszła się po mieście, powodując wielkie wrażenie.

Podobno generałowie pozostawili listy, w których oświadczyli, że do tak rozpaczliwego kroku popchnęło generałów silne niezadowolenie cesarza niemieckiego z powodu ich porażki.

(x) Wzięci do niewoli. Dziś przed południem liczny transport żołnierzy niemieckich i austriackich przeprowadzono przez Łódź.

(a) Osobiste. Współredaktor i wydawca „Neue Lodzer Zeitung” p. Aleksy Drewing—powrócił wczoraj do Łodzi.

(x) Pieniądze jeńców. Ministerium spraw wewnętrznych poleciło bez przeszkód przyjmować pieniądze niemieckie i austriackie—którymi jeńcy wojenni płacą za nabyte towary.

Marki papierowe i srebrne powinny być przyjmowane po 30 kop., złote zaś po 46 kop.; korony papierowe i srebrne powinny być przyjmowane po 25 kop., złote po 39 kop.

(x) Zakaz sprzedaży piwa. Na mocy postanowienia Rady ministrów od 14 b. m. miała rozpocząć się sprzedaż w niektórych miastach piwa i portera na oddzielnych warunkach, określonych w porozumieniu się z gubernatorami, a w miejscowościach—znajdujących się w stanie wojennym, w porozumieniu z władzami wojennymi.

Obecnie ministerium skarbu zawiadomiło warszawski zarząd akcyzy, że władze wojenne orzekły, iż sprzedaż piwa w miejscowościach, znajdujących się w stanie wojennym nie może być dopuszczona.

(k) Ukarany spekulant. Za sprzedaż wyrobów tabaczknych po cenie wygórowanej wyrokiem sądu milicyjnego niejaki Szwarzman skazany został na 10 rb. grzywny.

W tłoczni „Rozwoju”, Spacerowa 41.

Wydawca W. Czajewski.

Za zezwoleniem cenzury wojennej, — Łódź, dnia 16 listopada 1914 r.